

# R.W.F.

## KOMEDIJANT IN MUČENIK

Canneski festival je desetletnici smrti Rainerja Wernerja Fassbinderja posvetil pravzaprav malo pozornosti. Tako je tudi prav, kajti v kolikor bi se festivali pretirano ozirali na številne okrogle letnice, bi kaj kmalu postali nekrofilski ceremonial. Fassbinderja so se spomnili samo s projekcijo filma **Varuj se vlačuge** (*Warnung vor Einer Heiligen Nutte*), ki ga je posnel leta 1970. In Francozi ne bi bili Francozi, če ne bi med Fassbinderjevimi filmi izbrali enega izmed t. i. francoskih. Gre za primer modernega filma, ki ga je v evropsko kinematografijo v začetku šestdesetih let inavguriral Jean-Luc Godard. Pripisimo, da je več kot tretjina Fassbinderjevega opusa zapisana novovalovski estetiki. Seveda daleč od kakšne eklektike.

Godard je s filmi **Do zadnjega diha**, **Prezir**, **Nori Pierrot** itn. zlomil tradicionalni realizem evropskega filma petdesetih let, presojsnost filmske forme je nadomestil z materialnostjo filmske slike in njenih sintagmatičnih povezav. V grobem velja, da je z Godardom evropski film ponovno segel po potujevalnih učinkih, diskontinuiteti, citiranju in ponavljanju ter ne nazadnje po metodi filma v filmu. Metoda, postopek, prijem, imenovan film v filmu, pa je možen na različne načine. Naštejmo le nekatere:

- najprej je tu citiranje filmske preteklosti, ki pa je izjemno zapletena operacija, saj sega od eksplicitnih napotil pa do implicitnih nakazil;

- potem je tu primer filmske fikcije, ki neprestano opozarja gledalca, da gre le za fikcijo;

- nenazadnje, vsekakor ne na zadnje, pa so filmi, ki govorijo o vprašanih, vezanih na snemanje potencialnega filma. Praviloma so to filmi, ki se soočajo z umetniškimi credom posameznega avtorja.

In film **Varuj se vlačuge** Rainerja Wernerja Fassbinderja je film, v katerem se daje Fassbinder na ogled, seveda v kamuflirani in predelani obliki.

Omenili smo, da je film **Varuj se vlačuge** med bolj »francoskimi« Fassbinderjevimi filmi, morda je celo najbolj novovalovski, še posebej, če vzamemo za merilo Jeana-Luca Godarda. Film je namreč remake Godardovega filma **Prezir**, kot predelava vsekakor manj prodomen, vendar pa film z izrazitim fassbinderjanskim »touchem« in, kar je najpomembnejše, film, ki v začetku sedemdesetih let odslikava problematičnost novovalovske avtorske države. V tem času je namreč Fassbinder že napovedoval obrat od »zasvojenosti« z godardovsko estetiko, ki pa je bila zaznamovana s specifično ikonografijo, provokativnim tematskim zarisom in »anarhističnim« političnim angažmajem. Tako kot Bertolucci v Italiji je bil v Nemčiji Fassbinder



RAINER WERNER FASSBINDER, 1970

učenec velikega učitelja, toda učenec, ki se je že od samega začetka, sedaj bolj sedaj manj artikulirano, zoperstavljal gospodovalnosti očetovske besede.

Manj pomembno je sicer že to, da sta si filma podobna tudi po tem, ker tako Godard kot Fassbinder igrata asistenta režije. V film **Prezir** je režiser Fritz Lang, torej s strani novega vala najbolj spoštovano ime hollywoodske B serije, mojster *filma noir* in thrillerja. Prav ta dva, na neki način minorna filmska žanra, sta bila med oporniki godardovske prakse, ki se je med drugim naslanjala še na rossellinijevski neorealizem in tradicijo sovjetske montažne šole. V filmu **Varuj se vlačuge** pa je režiser mladi avtor, ki je pravzaprav sinonim za sočasno eksplozijo mladega nemškega filma, najprej s Fassbinderjem in kasneje z Wimom Wendersom na čelu. In če je Godard dobesedno potreboval Fritza Langa, da je lahko utrdil novovalovsko »revolucijo«, potem Fassbinder ne potrjuje več mitičnega ali kultnega režiserja, saj se je revolucija že dogodila in potrebno si je zastaviti vprašanje: Kaj sedaj? V ta primež pa je ujet mladi avtor, ki je hkrati mučenik in komedijant, se pravi Fassbinder, ki se na omenjeno vprašanje odzove z naslednjimi metaforičnimi odgovori: - Naslov filma, ki ga snemajo v **Varuj se vlačuge** je *Domovina ali smrt*, kar pra-

vzaprav v izpeljavi filma izpostavi vprašanje, ali je film tudi politika, in s tem tudi, kakšen naj bo politični angažma filmskega avtorja. Fassbinder se je odločil za radikalno, celo anarhistično-militantno kritiko »fašistoidnega« kapitalizma.

- Ker se cel film, če poenostavimo, v bistvu ukvarja z vprašanjem, kako postaviti ključen kader-sekvenco, potem je tu očitna napoved, da bo v bodoče Fassbinderja izjemno zanimalo vprašanje forme ali, če parafraziramo znamenito misel, dejstvo, da sta le svetloba in plan edina filozofija filmskega režiserja.

- V filmu **Varuj se vlačuge** je ženska še vedno samo fetiš in glamour Hanne Schygulle je tej dimenziji več kot po meri. Toda Fassbinder že nakazuje, da je za pravi film, še posebej za film velikih emocij, takšna zastavitev ženske premalo. Po tem filmu se tako zaradi forme kot zaradi ženske odloči, da bo sledil Douglasu Sirku. Slediti Sirku pomeni slediti melodrami, slediti melodrami pomeni slediti ženski, to pa vodi k spoznanju, da lahko le ženska naredi melodramo.

**SILVAN FURLAN**